

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma / kansainvälinen assistentti

Uliana Palander

KYRILLISTEN KIRJAINTEN TRANSLITTEROINTI. OPETUSMATERIAALIA
KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULULLE

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

PALANDER, ULIANA

Kyrillisten kirjainten translitterointi. Opetusmateriaali

Kymenlaakson ammattikorkeakoululle

Opinnäytetyö

35 sivua + 17 liitesivua

Toimeksiantaja

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Maaliskuu 2011

Avainsanat

kyrillinen kirjaimisto, translitterointi, standardit

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten ja missä tapauksessa venäjän kyrillisiä kirjaimia translitteroidaan latinalaisiksi. Pääpaino on tarkastella Suomen kansallista standardia SFS 4900 ja kansainvälistä standardia ISO 9. Translitterointi koskee erisnimiä: henkilön-, paikan-, laivan-, yrityksen-, lehtien-, kirjojennimiä ja niin edelleen. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietomateriaalia kyrillisten kirjainten translitteroinnista Kymenlaakson ammattikorkeakoulun käyttöön.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, ja koko työ toimii tietopakettina kyrillisten kirjainten translitteroinnin perusteista. Tuloksena esitin tiiviin tietopaketin translitteroinnin perusteista. Työtä voidaan käyttää välineenä tutustua translitterointiin myös muille aiheeseen aiemmin tutustumattomille.

Venäjä on noussut Suomen suurimmaksi kauppakumppaniksi. Investoinnit Venäjälle ovat monipuolistuneet ja kasvaneet. Yhä useampi suomalainen yritys suuntaa Venäjän kasvaville markkinoille. Valmistuneet kielten ja kulttuurin opiskelijat voivat kyrillisten kirjainten translitteroinnin avulla helpottaa venäjän kielellä kommunikoimista, ja viimeistellyllä kielellä antaa hyvää kuvaa itsestään ja yrityksestään.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

International Assistant

PALANDER, ULIANA

Transliteration of Cyrillic letters. Educational material for
Kymenlaakso University of Applied Sciences

Bachelor's Thesis

35 pages + 17 pages of appendices

Commissioned by

Kymenlaakso University of Applied Sciences

March 2011

Keywords

cyrillic alphabet, transliteration, standards

The objective of this research consists of definition, as well as in what cases, Russian letters of Cyrillic transliterate on Latin letters. The basic emphasis comes from studying of Finnish national standard SFS 4900 and the international standard ISO 9. The transliteration concerns proper names: names, places, ships, enterprises, magazines, books and so on. The purpose of this research was to create information material from transliteration of Cyrillic for Kymenlaakso University of Applied Sciences.

The thesis was carried out as a functional thesis and the whole work can be used as an information package of the basics of transliteration of Cyrillic. As a result the work was accomplished as a compact information package of the basics of transliteration. The work can also be used as a tool to obtain the knowledge of transliteration for people who are not familiar with the issue.

Russia has become the largest trading partner of Finland. Investments into Russia have grown and become more versatile. More and more Finnish firms aspire to the growing Russian markets. Graduates of language and culture, have possibility by means of Cyrillic transliteration to facilitate dialogue in Russian and give good image about themselves and the companies.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
1.1	Aihepiirin esittely	6
1.2	Työn tavoitteet ja rajaukset	6
1.3	Tutkimusmenetelmä	7
1.4	Työn rakenne	7
2	VENÄJÄN JA SUOMEN KIRJOITUSJÄRJESTELMÄT	7
3	KYRILLISTEN KIRJAINTEN TRANSLITTEROINTI	11
3.1	Translitteroinnin periaatetta	11
3.2	Poikkeuksia kyrillisten kirjainten translitteroinnista	13
3.3	Suomen kansallinen standardi SFS 4900	18
3.4	Kansainvälinen standardi ISO 9:1995	19
3.5	Yksityiskohtaiset erot SFS 4900 ja ISO 9:1995 välillä	22
4	KYRILLISTEN KIRJAINTEN TRANSLITTEROINTI KÄYTÄNNÖSSÄ	23
4.1	Kyrillisten kirjainten translitteroinnin rajaukset	23
4.1.1	Henkilönnimet	23
4.1.2	Paikannimet	25
4.1.3	Yrityksien, laivojen, kirjojen, lehtien ja sanomalehtien nimet	26
5	OPETUSMATERIAALIA KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULULLE	27
5.1	Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma	28
5.2	Yhteinen taulukko kahdesta translitteroinnin järjestelmästä, SFS 4900 ja ISO 9:1995	28
5.3	PowerPoint-esitys ja sen ulkoasu, sisältö ja runko	29
5.4	Tehtävät	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
	LÄHTEET	33

LIITTEET

Liite 1. Yhteinen taulukko kahdesta translitteroinnin järjestelmästä, SFS 4900 ja ISO 9: 1995

Liite 2. PowerPoint-esitys

Liite 3. Tehtävät ja vastaukset kyrillisten kirjainten translitteroinnista

1 JOHDANTO

1.1 Aihepiirin esittely

Venäjää ja useita slaavilaisia kieliä kirjoitetaan kyrillisillä kirjaimilla, jotka poikkeavat useimpien länsimaisten kielten lähinnä latinalaisiin aakkosiin pohjautuvasta kirjaimistosta. Jotta kyrillisillä kirjaimilla kirjoitettuja nimiä ja sanoja voitaisiin käyttää kielissä, joita kirjoitetaan latinalaisilla aakkosilla, ne täytyy translitteroida. Yleensä kullakin latinalaista aakkostoa käyttävällä kielellä on oma kansallinen translitterointijärjestelmä, joka soveltuu juuri sen kielen oikeinkirjoitus- ja äännejärjestelmään. (Vahros, Kaha 1967, 2.)

Oma kiinnostukseni kyrillisten kirjainten translitterointia kohtaan heräsi osallistuessani HAAGA – HELIAN ammattikorkeakoulun järjestämälle verkkokurssille Kyrillinen tekstinkäsittely ja translitterointi. Kurssilla kirjoitettiin kyrillisellä tekstinkäsittelyjärjestelmällä, tutustuttiin venäjänkielisen asiakirjastandardiin, translitteroitiin kyrillistä tekstiä latinalaisille kirjaimille käyttämällä suomalaista translitterointijärjestelmää, tutustuttiin kansainvälisen translitterointijärjestelmän erityispiirteisiin ja tehtäviin käyttämällä venäjänkielisiä tiedonhakupalvelimia. Kurssin jälkeen minulle tuli ajatus kirjoittaa opinnäytetyö kyrillisten kirjainten translitteroinnista. Aikaisemmin opinnäytetyötä ei ole tehty Suomessa tästä aiheesta eli työni on ensimmäinen opinnäytetyö kyrillisten kirjainten translitteroinnista.

1.2 Työn tavoitteet ja rajaukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten ja missä tapauksessa venäjän kyrillisiä kirjaimia translitteroidaan latinalaisiksi. Pääpaino on tarkastella Suomen kansallista standardia SFS 4900 ja kansainvälistä standardia ISO 9, jotka osittain poikkeavat toisistaan. Tässä työssä esitetään seuraavia rajoituksia translitteroinnin soveltamiseen. Translitterointi koskee erisnimiä: henkilön-, paikan-, laivan-, yrityksen-, lehtien-, kirjojennimiä ja niin edelleen. Opinnäytetyön oheistavoitteena on tuottaa tietomateriaalia kyrillisten kirjainten translitteroinnista Kymenlaakson ammattikorkeakoulun käyttöön.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Työni tutkimusmenetelmänä on toiminnallinen tutkimus. Toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan.

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Se voi olla alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus, kuten perehdyttämisopas, ympäristöohjelma tai turvallisuusohjeistus. Toteutustapana voi olla kohderyhmän mukaan esitys, oppimateriaalia, tehtävät. (Vilka & Airaksinen 2003, 9, 56.) Työni toimii kokonaisuudessaan tietopakettina translitteroinnin perusteista. Oman opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden tavoitteena on saada opintomateriaalia Kymenlaakson ammattikorkeakoululle.

1.4 Työn rakenne

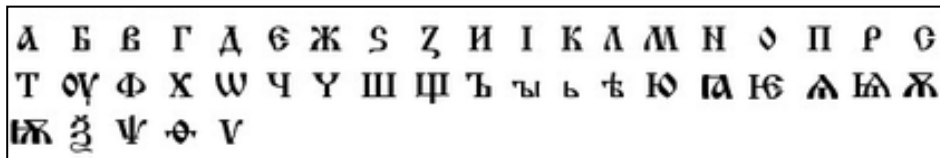
Tutkimukseni koostuu teoriaosasta ja empiirisestä osasta. Teoriaosassa olen käyttänyt apuna alan kirjallisuutta, artikkeleita ja Internet-lähteitä. Toisessa luvussa on esitetty tietoa Venäjän ja Suomen kirjoitusjärjestelmistä. Kolmannessa luvussa kuvataan kyrillisten kirjainten translitteroinnin periaatteita, poikkeuksia kyrillisten kirjainten translitteroinnista ja kaksi keskeistä translitteroinnin standardia eli SFS 4900 ja ISO 9:1995 on selvitetty näiden järjestelmien väliset erot. Viidennessä luvussa on tietoa translitteroinnista käytännössä, eli pohditaan missä tapauksessa on mahdollista translitteroida. Kuudes luku on empiirinen osa, jossa on esitetty oppimateriaalia Kymenlaakson ammattikorkeakoululle. Viimeisessä luvussa on tehty johtopäätöksiä teoria- ja empiirisestä osasta.

2 VENÄJÄN JA SUOMEN KIRJOITUSJÄRJESTELMÄT

Ensimmäinen slaavilaisten kielten kirjoittamiseen luotu kirjaimisto ei ole venäjän kielestä tuttu kyrillinen kirjaimisto, vaan niin kutsuttu glagoliittinen kirjaimisto eli glagolitsa. Sen kehittivät 860-luvulla veljekset Kyrillos ja Methodios. Bysantin silloinen keisari Mikael lähetti heidät suorittamaan käännytystyötä länsislaavien keskuudessa. (Kirkkoslaavi 2010.) Veljesten tehtäviin kuului myös kirjoitusjärjestelmän luominen ja uskonnollisen kirjallisuuden kääntäminen slaavilaisille kielille. Myöhemmin slaavi-

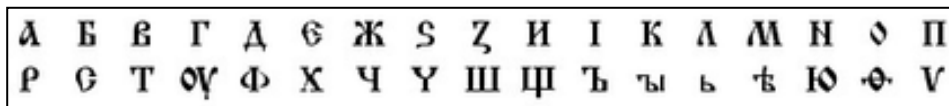
laisen kirjakielen kehitystyö siirtyi eteläslaavilaiselle alueelle, erityisesti Bulgarian alueelle, jossa syntyi kirkkoslaavi, joka vakiintui slaavilaisten kansojen ensimmäiseksi kirjakieleksi. (Nikunlassi 2002, 21.)

Muinaiskirkkoslaavin kirjaimisto on vanhin kyrillisistä kirjaimistoista, ja se on peräisin 900-luvulta. Siihen kuuluu 43 kirjainta (Kuva 1).

Kuva 1. 900-luvun kyrillinen kirjaimisto

Pietari Suuri uudisti venäjän aakkoset 1700-luvun alussa. Tätä ennen yhtä äännettä oli saattanut vastata useakin kirjainmerkki. Hän myös vastusti turhia lainasanoja ja kirjainten määrä vähentyi 34:ään. Muutoksen jälkeen lukeminen ja kirjoittaminen helpotettiin oleellisesti. Kirjoja alettiin painaa enemmän, lehtiä alkoi ilmestyä, ja uudistus palveli kirkollisen kielen rinnalle kehittyvää maallisempaa kirjallisuutta. Siksi uudistettua aakkostoa kutsuttiin nimellä kansan- tai siviiliaakkoset (Kuva 2).

Kuva 2. 1700-luvun uudistettu kyrillinen kirjaimisto

Kyrillistä kirjaimistoa käytetään nykyään monien slaavilaisten sekä Venäjällä ja lähi-alueilla puhuttavien uralilaisten, turkkilaisten, mongolilaisten, luoteiskaukasialaisten, pohjoiskaukasialaisten ja dagestanilaisten kielten kirjoittamiseen. Kyrillistä kirjaimistoa käyttäviä slaavilaisia kieliä ovat venäjä, ukraina, valkovenäjä, bulgaria, makedo-

nia, serbia (käyttää myös latinalaista kirjaimistoa) ja kirkkoslaavi. Nykyisen muotonsa venäjän aakkosto sai vallankumouksen jälkeen 1918, kun muutamia tarpeettomaksi käyneitä merkkejä ja kirjaimia poistettiin, aakkostossa on 33 kirjainta (Taulukko 1). Se sisältää 10 vokaalia ja 23 konsonanttia. Kova merkki ja pehmeä merkki ovat kaikkein epätavallisimpia kirjaimia aakkosissa. Näillä merkeillä ei ole äänneasua, vaan ääntäminen päättyy sanan edelliseen kirjaimiin. (Russkij alfavit 2010.)

Taulukko 1. Nykyaikainen venäjän kirjaimisto.

Kirjain	Kirjaimen nimi	Kirjain	Kirjaimen nimi
А	a	П	p
Б	b	Р	r
В	v	С	s
Г	g	Т	t
Д	d	У	u
Е	e, je	Ф	f
Ё	jo, o	Х	h
Ж	ž	Ц	ts
З	z	Ч	tš
И	i	Ш	š
Й	j, i	Щ	štš
К	k	Ъ	kova merkki (ei äännetä)
Л	l	Ы	y
М	m	Ь	pehmeä merkki (ei äännetä)
Н	n	Э	e
О	o	Ю	ju
		Я	ja

Tämä taulukko on tarkoitettu avuksi venäjänkielisten sanojen lukemiseen. Kyrillisten kirjainten translitteroinnissa suositellaan käytettäväksi suomalaista standardia SFS 4900.

Venäjä on nykyisin yksi maailman valtakielistä. Sitä puhuu noin 290 miljoonaa ihmistä entisessä Neuvostoliitossa, Yhdysvalloissa, Kanadassa, Israelissa, Saksassa ja monissa muissa maissa, ja se kuuluu YK:n kuuden virallisen kielen joukkoon. Venäjällä venäjän kielen puhujia on noin 140 miljoonaa. (Tietoa venäjän kielestä 2010.)

Suomen kielessä käytetään latinalaista kirjaimistoa, mutta siihen on lisätty å, ä ja ö kirjaimia, joita latinassa ei ole. Kirjoitetun suomen kielen aakkosiksi ovat vakiintuneet seuraavat 29 kirjainta (Taulukko 2.). (Aakkoset 2008.) Siihen kuuluu 8 vokaalin lisäksi vain 13 konsonanttia, mikäli eräitä vain lainasanoissa esiintyviä äänneitä ei lueta mukaan. Konsonanttien ja vokaalien samanmääräisyyden, jäntevää puhe-elinten käyttöä edellyttävien äänneiden välttämisen, sananalkuisten ja -loppuisten konsonanttityh-tymien puuttumisen sekä vokaalisoinnun vuoksi suomen kieli on foneettisesti helppoa kieltä. (Hakulinen 1979, 12.)

Taulukko 2. Nykyaikainen suomen kirjaimisto.

Kirjain	Ääntämys	Kirjain	Ääntämys
A	[a:]	O	[o:]
B	[be:]	P	[pe:]
C	[se:]	Q	[ku:]
D	[de:]	R	[ær]
E	[e:]	S	[æs]
F	[æf]	T	[te:]
G	[ge:]	U	[u:]
H	[ho:]	V	[ve:]
I	[i:]	W	[ve:], [kaksoisve:]
J	[ji:]	X	[æks]
K	[ko:]	Y	[y:]
L	[æl]	Z	[tset]
M	[æm]	Å	[o:], [ruotsalainen o:]
N	[æn]	Ä	[æ:]
		Ö	[ø:]

Suomen kirjakielen perustajana pidetään Mikael Agricolaa (1510 - 57). Hänen suomentamansa Uusi testamentti ilmestyi vuonna 1548. Agricolan käyttämä suomen kieli pohjautuu Turun seudun murteeseen; siinä on kuitenkin osoitettavissa myös muihin murteisiin kuuluvia piirteitä. Vuonna 1642 koko Raamattu saatiin käännettyksi suomen kielelle. Tämä Eskil Petrauksen johtaman komitean aikaansaannos oli suomen kirjakielen kehityksen kannalta hyvin merkittävä. 1600- ja 1700-luvuilla kirjakieli sai vaikutteita etupäässä länsimurteista. 1800-luvulla alettiin voimakkaasti vaatia, että myös itämurteille olisi annettava mahdollisuus vaikuttaa kirjasuomeen. Vuosisadan alkupuoliskoa kutsutaan murteiden taisteluksi. Kiistely päättyi kompromissiin, mikä pal-

jolti oli taitavan ja tasapuolisen Elias Lönnrotin ansiota. Suomen kielen katsotaan kehittyneen sivistyskieleksi vuoteen 1870 mennessä. Tästä vuodesta alkaa nykysuomen kausi, jonka aikana kirjakielemme kehitys varsinkin sanaston alalla on ollut ripeätä. (Suomen kielen kehitys 2010.)

Suomen kieli kuuluu suomalais-ugrilaisiin kieliin. Näiden kielten puhujia on nykyisin noin 23 miljoonaa. Suomea ja sen lähimpiä sukukieliä kutsutaan itämerensuomalaisiksi kieliksi. Näistä suurimpia puhujamääriltään ovat suomi, noin 5 miljoonaa puhujaa ja viro, noin miljoona puhujaa. Suomen itärajan takana ja kauempana Tverin alueella puhutaan karjalan kieltä. Arviot sen puhujien määrästä vaihtelevat 100 000:n molemmin puolin. Paljon vähemmän on Itämeren tuntumassa jäljellä muita sukukielten puhujia: lyydiä, joka varsinkin Venäjällä luetaan karjalan kieleen, vepsää, inkeroista, vatjaa ja liiviä. Suomen lähisukukieliin kuuluvat myös Pohjois-Ruotsissa käytettävä meänkieli ja Pohjois-Norjassa käytettävä kveenin kieli. (Suomen sukukielet 2010.)

3 KYRILLISTEN KIRJAINTEN TRANSLITTEROINTI

3.1 Translitteroinnin periaatetta

Suomesta venäjään ja venäjästä suomeen käännettäessä siirrytään kirjainjärjestelmästä toiseen. Kohdeteksti tuotetaan tietenkin kohdekielen kirjainjärjestelmän avulla. Lähtötekstissä voi kuitenkin olla nimiä, joiden välittämisessä toiseen kirjainjärjestelmään on omat sääntönsä ja käytäntö kirjavaa.

Kun venäläisiä nimiä välitetään suomeksi, puhutaan translitteroinnista. Sen pohjana on venäläisten nimien kirjoitusasu. Venäläisen nimen ääntämisestä suomenkielinen kirjoitusasu ei välttämättä anna selvää kuvaa. Venäläiset pohjaavat vierasperäisten nimien välittämisen toiseen periaatteeseen: latinaksi kirjoitettuja nimiä välitetään venäjäksi ääntämisasun mukaan eli transkription avulla. Erikielisten nimien välittäminen kyrillisin kirjaimin voi olla hyvinkin ongelmallista lukijan kannalta, sillä transkriptio ei anna kuvaa kirjoitusasusta, jos nimi kirjoitetaan ja lausutaan hyvin eri tavoin, kuten englannin- ja ranskankieliset nimet. Suomalaisten nimien välittäminen kyrillisin kirjaimin on melko yksinkertaista, koska suomen kielessä nimien kirjoitus- ja ääntämisasu ovat lähellä toisiaan. Ongelmia tuovat ne äänteet, joita ei ole venäjän kielen foneettisessa järjestelmässä, eli ä, ö, y sekä kaksoisvokaalit ja kaksoiskonsonantit.

Sanojen translitterointia ja transkriptiota ei käytetä johdonmukaisesti, ja niiden rinnalla esiintyy muitakin nimityksiä. Periaatteessa translitteroinnilla tarkoitetaan kirjoitusasun siirtämistä toiskieliseen tekstiin tämän kielen kirjoitusmerkeillä, ja transkriptiolla taas ääntämisen kuvaamista toisen kielen tai keinotekoisen kielen – kuten foneettisen tarkekirjoituksen – merkeillä. Siitä mitä me kutsumme translitteroinniksi, käytetään myös nimitystä romanization. Romanization-nimitystä käytetään YK:n ohjeissa siitä, miten eri kirjoitusjärjestelmillä kirjoitettuja nimiä välitetään latinalaisen kirjoitusjärjestelmän mukaan. (Janis 2006, 71 – 72.)

Useimmat kyrillisten kirjainten translitterointikaavat kuitenkin poikkeavat tästä: kirjainta saattaa vastata kirjainyhdistelmä, ja kirjaimen vastine saattaa olla erilainen eri tilanteissa. Tämä johtuu osittain pyrkimyksistä ottaa ääntämys huomioon. Esimerkiksi kyrillinen e-kirjain ääntyy tavun alussa (esimerkiksi sanan alussa) j-alkuisena, ja suomalaisen kansallisen kaavan mukaan se translitteroidaan silloin *je*:llä eikä *e*:llä. Mikään translitterointi ei kuitenkaan ole täysin ääntämyksen mukainen. Esimerkiksi ääntymättömät kirjaimet säilytetään.

Kyrillisin merkein kirjoitettujen tekstien translitteroinnissa käytetään erittäin monia menetelmiä varsin sekavasti. Niinpä sama kyrillinen kirjain (ч) saatetaan translitteroida yhdessä kielessä esim. *tj*, toisessa *tsch*, kolmannessa *ch*, joka taas jossain muussa kielessä käytettävässä menetelmässä tarkoittaakin ihan toista kyrillistä kirjainta.

Useimmat translitterointimenetelmät ovat kielikohtaisia sekä kohde- että lähdekielen mukaan. Venäjänkielisten nimien translitterointiin käytetään suomen kielessä eri järjestelmää kuin ruotsin kielessä, ja venäjänkieliset nimet translitteroidaan osittain eri tavoin kuin ukrainankieliset. (Korpela 2008.)

Suomessa käytetään yleensä kansallista kaavaa, joka on melko vakiintunut muutamia yksityiskohtia lukuun ottamatta. Tieteellisessä esityksessä saatetaan käyttää sen sijaan tai sen ohella tieteellistä kaavaa. Nämä molemmat on määritelty kansallisessa standardissa SFS 4900. (Korpela 2010a.)

Etenkin englanninkielisen tiedonvälityksen ja kirjallisuuden vaikutuksesta Suomessa kuitenkin esiintyy myös standardista poikkeavia asuja. Esimerkkinä on erään kaupungin nimi.

Челябинск	Nimi kyrillisin kirjaimin
Tšeljabinsk	Suomalaisen standardin kansallisen kaavan mukainen asu
Tsheljabinsk	Kansallisen kaavan mukainen asu silloin, kun š-kirjainta ei voi käyttää
Čelâbinsk	Tieteellisen kaavan ja standardin ISO 9 mukainen asu
Chelyabinsk	Englanninkielisessä tekstissä tavallinen asu, usein virheellisesti suomessakin

3.2 Poikkeuksia kyrillisten kirjainten translitteroinnista

Kahla ja Mikkonen (2005, 16 – 24.) ja (2003a.) mukaan translitterointikaavan kyrillisistä kirjaimista а, б, д, з, к, л, м, н, о, п, р, т, у, ф, ъ ja э eivät ole aiheuttaneet kansallisessa siirrekirjainnuksessa ongelmia, vaan niiden kohdalla on vakiintunut kirjainten sijainnista riippumaton yksiselitteinen käytäntö, ne merkitään suosituksista huolimatta edelleenkin eri tavoin. Joidenkin kirjainten merkinnässä esiintyy poikkeamia suosituksesta, mikä aiheutuu eräiden translitteroitavien nimien epävenäläisyydestä.

в: Vanhassa ranskalais- ja saksalaisperäisessä, ääntämystä myötäilevässä siirrekirjoituksessa venäjän в on soinnittomien konsonanttien edellä ja sanan lopussa sijaitessaan aiemmin monesti merkitty *f*:llä tai (sananlopussa) myös *ff*:llä: Петров = *Petrof(f)*, SFS 4900 ja ISO 9:n mukaan *Petrov*, Черниговский = *Tchernigofski*, SFS 4900 mukaan *Tšernigovski*. Tämä kirjoitustapa on elänyt lähinnä Suomen historiaan liittyvissä venäläisissä nimissä. Sen säilyttämistä on vielä 1960-luvulla käydyssä keskustelussa puolustettu, mutta sittemmin käytäntö on kulkenut *v*:llisyyttä kohti. Myöntyminen *f(f)*-merkintään merkitsisikin luopumista kirjantranslitteroinnin pääperiaatteesta: siirremerkintä ei saa kuvastella alkuperäkielen ääntämystä paremmin kuin kielen oma ortografia. Tiettyyn historialliseen ajanjaksoon liittyvien nimien kirjoittaminen säännöistä poikkeavasti myös sekoittaisi tarpeettomasti translitterointijärjestelmää. Siksi merkintää *в = f* ei voi missään asemassa suositella. Myös aiemmin käytössä ollut *w*-merkitä (asemasta riippumatta, esimerkiksi *Wladimir Iwanow*, 4900 ja ISO 9:n mukaan *Vladimir Ivanov*) on kokonaan hylättävä.

r: g:llä merkitään muun muassa adjektiivimuotoisten nimien genetiivisijassa esiintyvää v:tä: esimerkiksi sukunimi *Tolstoi*, genetiivissä *Tolstogo* (äännetään *talstovə*). Joskus tämä ääntämystä osoittava merkintä on siirretty myös kirjoitusasuun ja merkitty genetiiviasussa *Tolstovo*. Tämä tapa on torjuttava samoin perustein kuin edellä v:n kohdalla. Näiden tapausten määrä on kuitenkin vähäinen, ja tässä kohdin on pitäydytty sääntöön ja r on merkitty g:llä.

e: Tämän kirjaimen merkinnässä (*e ~ je* sijainnin mukaan) näkee edelleen horjuvuutta. Aiemmin on esiintynyt pyrkimystä yleistää *je*:llinen merkintä myös konsonantinjälkeisiin asemiin joko kauttaaltaan tai joissakin asemassa, esimerkiksi Тургенъев = *Turgenjev*, harvemmin *Turgjenjev*, SFS 4900 mukaan *Turgenev*. Tämän vokaalin kohdalla esiintyy myös päinvastaista, ääntämyksen kannalta häiritsevää poikkeamaa: kirjoitetaan sananalkuinen ja vokaalin jälkeinen *e*- ilman *j*:tä, esimerkiksi Андреев = *Andreev*, SFS 4900 mukaan *Andrejev*; Екатерина = *Ekaterina*, SFS 4900 mukaan *Je-katerina*. Molemmat säännöttömyydet ovat siirrekirjainnuksen tavoitteiden kannalta huonoja ja vältettäviä ratkaisuja: varsinkin sananalkuinen sekava käytäntö *e- ~ je-* aiheuttaa hämminkiä (vertaa э-alkuisia nimiä) bibliografioissa, hakemistoissa ja kirjastojen luetteloissa. Muuta kuin venäläistä alkuperää olevien nimien ääntämyksessä esiintyy tässä kohdin kuitenkin horjuvuutta: esimerkiksi nimi Гордиенко, Корниенко ääntämys *-ie-* on mahdollinen, kuitenkin pitäydytty säännönmukaiseen *j*:lliseen kirjoitustapaan: *Gordijenko*, *Kornijenko*.

Myös esimerkiksi venäjän vierasperäisessä проект-sanassa e:n ääntämys on kehittynyt selvästi *j*:ttömään suuntaan: ei *prajekt*, vaan *praekt*. Nämäkin tapaukset on käsitelty säännönmukaisesti *j*:llisinä. Sitä vastoin ei-slaavilaisissa nimissä esiintyvä horjuvuus heijastuu myös tämän ohjeiston merkintöihin: *j*:llisinä on kirjoitettu muun muassa Флиер, Полиен = *Flijer*, *Polijen*, *j*:ttöminä taas esimerkiksi Габриела, Даниела, Мариетта = *Gabriela*, *Daniela*, *Marietta*. Etunimissä venäjän sananalkuiset e:t on alkuperästä riippumatta translitteroitu *je*:llä: Ева, Ефросиния = *Jeva*, *Jefrosinija*.

ë: ë on venäjän kirjaimiston hankalimmin translitteroitava merkki, lähinnä siksi, että e-kirjaimen yllä olevat kaksi pistettä jätetään kirjoituksessa painatteissa merkitsemättä. Näin siitä huolimatta, että ë kuuluu itsenäisenä kirjainmerkkinä venäjän ortografijärjestelmään ja sillä on tärkeä painotusta ja merkityseroa ilmaiseva tehtävä: ë on puhtaasti venäläisissä sanoissa aina painollinen. Siirrekirjainnus *-jo-* siis sisältää aina

myös tavun painollisuuden merkinnän. Treemallisena kirjainmerkkinä *ë*:ta tapaa nykyisin vain venäjän kielen opetukseen tarkoitetuissa oppi- ja lukukirjoissa, mutta lisäksi myös sanakirjoissa sekä tietoteosten hakusanoissa. Kirjaimen ilmaisemaan äännearvoon, *o*-vokaali, johon edeltävä konsonantti on plataalistunut; sen siirrekirjainusmerkkinä on *jo*, mutta ж:n, ч:n, ш:n ja щ:n jäljessä pelkkä *o*. Pisteiden yleisen puuttumisen vuoksi siirrekirjoitusohjeissa suositeltiin aiemmin venäjän *ë*-kirjaimen merkitsemistä tavallisessa siirrekirjoituksessa samoin kuin *e*:tä, siis *e ~ je*. Tämän seurauksena esimerkiksi etunimien Фёдор, Фёкла, Парфён, Семён oikeaa ääntämystä ei pyritty osoittamaan suomalaisessa kirjoitusasussa, vaan nimet neuvottiin kirjoittamaan *Fedor, Fekla, Parfen, Semen* siitä riippumatta, esiintyikö kyrillisessä vokaalimerkki *e* tai *ë*. Käytännössä alkoi lehdistössä kuitenkin esiintyä myös *jo*:llista merkintää. Kirjastojen luetteloissa merkittiin *e* silloin, kun kyrillinen kirjoitustapa oli *e*, mutta *jo*, jos venäjässä esiintyi *ë*-kirjain. Sama nimi saattoi siis yhä useammin esiintyä joko *Semen* tai *Semjon* – muodossa.

Päädyttäessä venäjän *ë*:n merkitsemiseen *jo*:lla voitaisiin analogisesti edellyttää *e*:n *j*:llisyyden ilmaisemista *je*-merkinnällä konsonantinkin jäljessä ja rinnastaa täten *e* muihin *j*-aineksen sisältäviin vokaalinmerkkeihin *ë, ю* ja *я*, jotka siirretään suomalaiseen oikeinkirjoitukseen *j*:llisinä: *jo, ju, ja*.

Toteutettuna venäjän *e*:n *je*:llinen merkintä kuitenkin rikkoisi pahoin jo vakiintuneen käytännön: Ленин = *Lenin*, ei: *Ljenin*, Сергей = *Sergei*, ei: *Sjergjei*. Venäjän etuvokaalit *e* ja *и* liudentavat edellä olevan konsonantin; tämä sääntö harvoine poikkeuksineen on helppo oppia eikä liudennusta ilmentävää *j*:tä näin ollen tarvita. Kuin aksenttimerkkiä ' ei suomen oikeinkirjoituksessa käytetä, ainoaksi keinoksi liudentuneisuuden osoittamiseen *a, o* ja *u* –vokaalinen edellä sekä kirjanparien *a ~ я, o ~ ë, y ~ ю* erottamiseen toisistaan jää *j*:n käyttö. Näin ollen siis venäjän *я, ë* ja *ю* on erotettava omaksi *j*:lliseksi ryhmäksi ja säilytettävä *e j*:ttömänä: Ляхов = *Ljahov*, Лёвшин = *Ljovšin* mutta Ленин = *Lenin*.

ж: ж kuuluu niihin kyrillisiin kirjainmerkkeihin, joiden latinalaista siirrekirjainnusta on ollut vaikea saada vakiintumaan yksikirjaimiseksi. Vieraiden esikuvien mukaan merkitään yleisesti *zh*. Suomen kielessä ja virossa merkintä on *ž*. (Suomen kielen lautakunta 2005.)

и: Venäjän и:llä on kansallisen translitterointikaavan mukaan kaksi merkintätapaa: normaalitapaus *i* sekä sanansisäisen ъ:n jäljessä *ji*. Ж, ц ja ш –konsonanttien jäljessä и ääntyy ы:n kaltaisena takavokaalina: Житков = *Žitkov*, Шишков = *Šiškov*. Tätä poikkeavaa ääntämystä ei siis kirjoituksessa merkitä näkyville.

й: й:n poikkeaviin merkintöihin kuuluvat seuraavat tapaukset:

- 1 *i* muualla kuin sanan alussa tai kirjaimen и jälkeen: Валдайский = *Valdaiski*.
- 2 *j* sanan sisällä kirjaimen и jälkeen ja sanan alussa: Йошкар-Ола = *Joškar-Ola*.
- 3 kirjaimen и jälkeen sana lopussa ei tule merkkiä: Чайковский = *Tšaikovski*.

с: Venäläistä konsonanttiyhtymää к + с on joidenkin teosten nimiöissä ryhdytty merkitsemään *x*:llä: *Alexander, Alexandra*. Tämä tapa on sekä vakiintuneen perinteen että standardisuositusten vastaista. Erityisesti sananalkuisena esiintyessään tämä merkintä haittaa totuttua aakkostusta, esimerkiksi nimissä Ксения, Ксенофонов = *Xenija, Xenofontov*, SFS 4900 mukkan *Ksenija, Ksenofontov*.

х: Tämän kirjaimen sisältäviä venäläisiä nimiä kulkeutuu suomenkielisiin painatteisiin monenkirjavassa asussa. Valittaessa venäjän х:n vastineeksi muu merkintä kuin yksinäis-*h* on eurooppalaisissa kielissä haluttu tähdentää venäjän х:n voimakashälyisyyttä verrattuna joidenkin kielten verraten heikkohälyiseen *h*:hon. Suomen oikeinkirjoituksessa sen sijaan on perinteisesti tyydytty pelkkään *h*-merkintään ja saavutettu siten yksikirjaimisuuteen liittyvä lyhemmyysetu. Vasta muualta saapuvan aineiston myötä *ch* ja *kh* –merkinnät ovat päässeet yleistymään. Venäjän х:n siirrekirjaintamisessa tulee kuitenkin pitäytyä yksikirjaimisessa *h*-merkinnässä kaikissa asemissa: Михаил = *Mihail*, Чехов = *Tšehov*. Venäjän х ei missään asemassa ole ääntymätön: *Хворостовски*-nimessäkin sananalkuinen *h* todella äännetään.

ц: ц-kirjain, jonka äännearvo venäjässä on aina kova *ts*, translitteroidaan useimmissa eurooppalaisissa kielissä *ts*:llä. Ohella on myös venäjän konsonanttiyhtymä т + с, esi-

merkiksi sukunimissä *Gvozdetski* = Гвоздетский ~ Гвоздецкий, *Gremjatski* = Гременский ~ Гремяцкий. Koska translitteroitu muoto ei tässä tapauksessa paljasta alkuperäistä kirjoitusasua, se voidaan varmistaa vain kyrillisestä originaalista.

ч: Venäjän ч merkitään eri kielissä varsin monin eri tavoin. Suomenkielisessä kirjoituksessa on syytä päästä eroon *ch*, *tch*, *tj*, *tsch*, *tsj* ynnä muista merkinnöistä ja turvautua *tš*:n käyttöön kaikissa asemissa (siis *Vjatšeslav*, ei: Viatcheslav, *Jefimovič*, ei: Jefimovich).

ш: Venäjän kielen suhu-š:ää on eri aikoina merkitty eritavoin: varhemmin ranskalaisittain *ch*, myöhemmin saksan tapaan *sch*. Nykyisin on vallalla angloamerikkalainen suositus *š*: asemesta. Vaikka *sh* onkin parempi merkintä kuin kielenhuollon johdonmukaisesti esittämä *š*. Muuta Venäjän federaation monissa kielissä esiintyvää *s + h* – yhtymä, esimerkiksi venäjän ”päsiäistä” tarkoittavassa substantiivissa *паша* = *pasha*, jonka rinnalle voidaan asettaa ”paššaa” tarkoittava substantiivi *паша* = *paša*. Sama konsonanttiyhtymä esiintyy muun muassa avaruusaluksen nimessä *Voshod*. (Linnus 2000.)

щ: Tämä kirjain sisältyy muun muassa *Hruštšovin* nimeen (Хрущёв), joka oli aikoinaan maailman lehdistössä mitä moninaisimmissa muodoissa. Pisin tavattu yhden kirjaimen siirrekirjainnusmerkki lienee saksan 7-kirjaiminen *schtsch*, mutta myös 5- ja 4-kirjaimiset ovat edelleen käytössä: *stsch*, *chtch*, *shch*, *stsj*, *sjtj* ja niin edelleen. Suomessa selvin merkintä on kansallisen suosituksen mukainen *štš*. Kansainvälisessä ISO 9 – translitteraation järjestelmässä щ merkitään sirkumfleksillä varustetulla *s*:llä *š*; tällöin Hruštšovin nimi *Hruššev*.

ы: Tämä kirjain edustaa suomelle ja useimmille muille Euroopan kielille vierasta takavokaalia, jonka äännearvoa on hankala ilmaista oman kirjaimistomme perusmerkein. Suomen aakkosissa käytettävissä olevista vokaalinmerkeistä sitä lähinnä on *y*, mutta *ы* on äännettävä huomattavasti takaisempana ja tummempana kuin suomen *y*, *ы*:lle tuloksetta yritetty keksiä *y*:tä parempaa merkintää käytännön siirrekirjoitusjärjestelmässä: joskus esiintyvät *i* ja *ui* ovat epäonnistuneita sekä äänteellisen harhauttavuutensa että päällekkäisyytensä vuoksi.

ь: Tällä merkillä osoitetaan venäjän äännerakenteelle ominainen konsonanttien liudentuneisuus silloin, kuin sitä ei osoita konsonantin jälkeinen vokaali е, ё, и, ю tai я. Käytössä olleet ja olevat venäjän kirjaimiston translitterointisuositukset eivät ole pyrkineet kirjoituksessa osoittamaan venäjän konsonanttien liudentuneisuutta erillisellä palataalisuusmerkillä (ё:n, ю:n, я:n kohdalla se tosin ilmenee *jo, ju, ja* – merkintöjen *j*:llisyydessä). Liudentuneisuus on joskus ehdotettu merkittäväksi myös suomalaisessa kansallisessa siirrekirjoitusjärjestelmässä joko *j*:llä, aksentilla tai puolilainausmerkillä (*Kuzjma ~ Kuźma ~ Kuz'ma*), mutta tätä aloitetta ei ole hyväksytty. Venäjän sanojen oikean ääntämyksen kannalta tämä on kiistaton puute. ISO 9 – translitteraatiossa ь merkitään ' -aksentilla, joten esimerkiksi sukunimi Горький = *Gor'kij*.

ю: Suomessa merkintä on kaikissa asemissa *ju*. Ю-kirjain liudentaa edellä olevan konsonantin; siirrekirjannuksessa *j* edustaa liudentuneisuusmerkintää: Слободенюк = *Slobodenjuk*. ISO 9:n translitteraatiossa ю merkintää sirkumfleksillä û:llä, joten esimerkiksi miehennimi Юрий = *Juri* esiintyy ISO 9:n mukaan *Ūrij*.

я: Siirrekirjainnus on kaikissa asemissa *ja*, jossa *j* ilmaisee edellisen konsonantin liudentuneisuutta: Вячеслав = *Vjatšeslav*, ei: Viatcheslav, Vyatcheslav. Kansainvälisessä ISO 9 – translitteraatiossa я merkitään sirkumfleksillä varustelulla a:lla eli â:llä, joten esimerkiksi sukunimi Яковлев = *Jakovlev* esiintyy ISO 9:n mukaan *Âkovlev*.

3.3 Suomen kansallinen standardi SFS 4900

Suomessa on 1800-luvun loppupuolelta lähtien pyritty noudattamaan yhtenäistä venäjän kielen translitterointia. Tämä perinteinen kansallinen tapa käyttää kyrillisten kirjainten vastineina suomen kielessä yleensä käytettäviä kirjainmerkkejä ja ottaa jonkin verran huomioon venäjän kielen kirjainten äänenarvoja. Tämä translitterointi lähestyy transkriptiota. Kansallinen translitterointi vastaa suomen kielen lautakunnan 7.10.1977 hyväksymää suositusta. (Toimiston asiakirjat 2007, 146.)

Kansallinen standardi SFS 4900, *Kyrillisten kirjainten translitterointi. Slaavilaiset kielet* on viimeksi uusittu 17.8.1998.

Kansallista translitterointia suositellaan käytettäväksi suomalaisessa kirjoituksessa, sanoma- ja aikakauslehdessä, yleistajuisissa tietokirjoissa, kaunokirjallisuudessa sekä

kirjastossa, joissa on etupäässä suomenkielistä kirjallisuutta. Kansallinen translitterointijärjestelmä soveltuu ennen muuta nimien translitteroimiseen. (Toimiston asiakirjat 2007, 145.)

Korpela (2010a.) mukaan kansallisen kaavan translitteroinnista ei aina voi suoraan johtaa sanan alkuperäistä kyrillistä asua:

- 1 o saattaa edustaa ё- kirjainta, eikä tällöin voi translitteroidusta asusta päätellä, onko tekstissä käytetty ё- vai e- kirjainta
- 2 i voi sananloppuisena edustaa kirjainta и tai yhdistelmää ий
- 3 i voi vokaalin jäljessä edustaa kirjainta и tai kirjainta й
- 4 j:n ja vokaalin yhdistelmä voi edustaa yhtä kyrillistä kirjainta tai й:n ja vokaalimerkin yhdistelmää (ja jo- yhdistelmän tapauksessa voi jälkimmäinen merkki olla o tai e tai ё)
- 5 ts- yhdistelmä voi edustaa paitsi ц- kirjainta myös yhdistelmää тс
- 6 тš voi edustaa paitsi ч- kirjainta myös тш- yhdistelmää (ja teoriassa štš- yhdistelmä voi vastata kolmeakin eri vaihtoehtoa)
- 7 kyrillinen asu voi sisältää kovan tai pehmeän merkin.

Yleensä kyrillinen asu voidaan päätellä asiayhteyden tai tietolähteiden avulla. Selvitteily voi kuitenkin vaatia hyvää venäjän osaamista ja myös erityislähteiden käyttöä.

Liitteessä 1. on esitetty kansallisen järjestelmä SFS 4900.

3.4 Kansainvälinen standardi ISO 9:1995

Kansainvälinen translitterointi pohjautuu kansainväliseen suositukseen ISO 9, 2. p. 1995 (International Organization for Standardization) ja pyrkii mahdollisimman yksiselitteiseen kyrillisten ja latinalaisten kirjainten vastaavuuteen, mikä mahdollistaa translitteroidun kirjoituksen palauttamisen alkuperäiseen asuunsa. Tämän vuoksi siinä

käytetään eräitä suomen kielen ortografialle vieraita latinalaisen aakkoston lisämerkkejä. (Toimiston asiakirjat 2007, 146.)

Kansainvälistä translitterointia suositellaan kansainvälisen tiedonvälityksen, bibliografioiden, tieteellisten kirjastojen ja tieteellisen tutkimuksen käyttöön sekä kansainvälisen yhteistyön muuhun käyttöön. Myös tekstin translitterointiin kansainvälinen järjestelmä soveltuu, koska se ei sanoja yksinkertaistamalla hävitä kieliopillisia eroja. Yksiselitteisyytensä vuoksi se myös sallii tekstin palauttamisen alkuperäiseen kyrilliseen muotoonsa. (Toimiston asiakirjat 2007, 145.)

Korpela (2010a.) mukaan kyrillisten kirjainten translitteroinnista on laadittu kansainvälinen standardi, ISO 9, aiheesta jo kauan sitten. Se on asteittain kehittynyt yhä johdonmukaisemmaksi. Vuonna 1995 hyväksytty versio on puhdas translitteraatio ja lähes kokonaan kielestä riippumaton.

ISO 9 uudistettiin vuonna 1995, jolloin translitteraatio muutettiin entistäkin loogisemmaksi. Muutosten jälkeen kutakin kyrillistä kirjainta vastaa yksi latinalainen kirjain, joka tarvittaessa sisältää ns. diakriittisen merkin. Tämä merkitsee, että kyseessä on kääntäenkin yksikäsitteinen (bijektiivinen) muunnos, joka on niin ihmisen kuin koneenkin suoritettavissa erittäin yksinkertaisesti suoraan muunnostaulukon avulla. Toisin sanoen teksti voidaan yksikäsitteisesti palauttaa takaisin (retranslitteroida) alkuperäiseen asuunsa.

Saukkonen ja Räikkälä (1998.) mukaan ISO 9:n käyttöä on perusteltu mm. näin:

Järjestelmä on tarkoitettu käytettäväksi kansainvälisissä julkaisuissa, olivatpa ne kieleltään englantia, ranskaa, saksaa, espanjaa, suomea tai mitä tahansa muuta kieltä, jota kirjoitetaan latinalaisin kirjaimin. Järjestelmän tarkoitus on selkiinnyttää venäläisten nimien kirjoittamista kansainvälisessä tiedonkulussa, estää sekaannuksia ja nopeuttaa hakuja esimerkiksi kirjastoissa.

Kovin yleiseen käyttöön ISO 9 ei ole päässyt, eikä sitä voi suositella käytettäväksi ainakaan ilman selityksiä esimerkiksi lehtiartikkelissa. Tieteellisissä teksteissä sen käyttö on kuitenkin usein perusteltua. Tarvittaessa voidaan toki nimen ensi kerran esiintyessä mainita myös sen translitterointi jonkin muun, lukijoille ehkä vielä tutumman

translitteraation mukaan, esimerkiksi suomenkielisessä tekstissä El'cin (Jeltsin) tai englanninkielisessä El'cin (Yeltsin).

Korpela (2010a.) mukaan seuraava luettelo kuvaa ISO 9:n translitteroinnin ominaisuuksia:

- 1 ISO 9:ssä kutakin kyrillistä merkkiä vastaa aina yksi ja aina sama latinalainen kirjain tai muu merkki. Tämä koskee nykyisin myös merkkejä щ, ю, я, joiden translitteraatiot ovat *š, ū, â* (aiemmin *šč, ju, ja*). Näistä ensin mainittu translitteroidaan Suomessa yleensä *štš* tai *štsh*. Esimerkkejä: Мощный = *Mošnyj*, Россия = *Rossia*, Союз = *Soúz*
- 2 Kirjain *ë* translitteroidaan *ë*:lla, ei *jo*:lla eikä *o*:lla, esimerkiksi Королёв = *Korolëv*
- 3 Kirjain *e* translitteroidaan aina *e*:llä, ei koskaan *je*:llä. Yksikäsitteisyys säilyy, koska *э* translitteroidaan *è*:llä, esimerkiksi Егорьевск = *Egor'evsk*
- 4 Kirjain *и* translitteroidaan aina *i*:llä, ei koskaan *ji*:llä, esimerkiksi Ильинский = *Il'iskij*
- 5 Kirjain *й* translitteroidaan aina *j*:llä, ei koskaan *i*:llä, eikä sitä jätetä pois sanan lopusta, esimerkiksi Чайковский = *Čajkovskij*, ei *Tšaikovski*
- 6 Hattu-s:n *š* ja hattu-z:n *ž* asemesta ei ISO 9:ssä voi käyttää kirjainpareja *sh* ja *zh*.
- 7 Kirjain *ц* translitteroidaan *c*:llä, ei *ts*:llä, esimerkiksi Цветаев = *Cvetaev*
- 8 Kirjain *ч* translitteroidaan *č*:llä, ei *tš*:lla eikä *tsh*:lla, esimerkiksi Чехов = *Čehov*.
- 9 Erityisesti niin sanottu kova ja pehmeä merkki translitteroidaan aina, merkeillä '' ja '. Esimerkkejä: Обьедкин = *Ob''edkin*, Ильин = *Il'in*.

Liitteessä 1. on esitetty kansainvälisen järjestelmä ISO 9:1995.

3.5 Yksityiskohtaiset erot SFS 4900 ja ISO 9:1995 välillä

Korpela (2010a.) mukaan ovat seuraavat yksityiskohtaiset erot SFS 4900 ja ISO 9: n kaavan välillä:

- 1 e:n vastineena on useimmiten *e* kuten SFS 4900 ja ISO 9:ssäkin, mutta SFS 4900 mukainen *je*:tä käytetään sanan alussa sekä vokaalin, kovan merkin ja pehmeän merkin jäljessä
- 2 ë:n vastineena on SFS 4900 mukaan *jo*, paitsi ж:n, ч:n, ш:n ja щ:n jäljessä *o*. ISO 9 mukaisen ë:n vastineena on *ě*:n asemesta
- 3 и:n vastineena on useimmiten *i* kuten SFS 4900 ja ISO 9:ssäkin, mutta SFS 4900 mukaan *ji*:tä käytetään pehmeän merkin jäljessä, esimerkiksi Ильич = *Iljitš*, ISO 9:n mukaan *Il'ič*
- 4 й:n vastineena on SFS 4900 mukaan *j* vain sanan alussa ja и:n jäljessä sanan sisällä; muutoin vastineena on *i*, paitsi и:n jäljessä sanan lopussa, jolloin se jätetään kokonaan merkitsemättä (mikä muun muassa helpottaa sanojen taivuttamista, kun voidaan kirjoittaa Василий = *Vasili: Vasilin* eikä *Vasilij: Vasilij'n*; tämä merkitsee, että tällaiset nimet käytännössä äännetään vokaaliloppuisina suomenkielisessä puheessa). ISO 9:n mukainen *j* on kaikissa asemissa
- 5 ц:n vastineena on SFS 4900 mukaan aina *ts*. ISO 9 mukaan *c*
- 6 ч:n vastineena on SFS 4900 mukaan *tš*, joka käytännössä usein korvataan *tsh*:lla. ISO 9 mukaan *č*
- 7 щ:n vastineena on SFS 4900 mukaan *štš*, joka käytännössä usein korvataan *shtsh*:lla. ISO 9 mukaan *š*

- 8 ъ ja ь (kova ja pehmeä merkki) SFS 4900 mukaan jätetään kokonaan merkitsemättä koska nämä merkit voivat vaikuttaa niiden jäljessä olevan vokaalin translitterointiin. ISO 9 mukaan kova ja pehmeä merkki merkitään ’ ja ’’
- 9 э:n vastineena on SFS 4900 mukaan *e*. ISO 9 mukaan *è*
- 10 ю:n vastineena on SFS 4900 mukaan *ju*. ISO 9 mukaan *û*
- 11 я:n vastineena on SFS 4900 mukaan *ja*. ISO 9 mukaan *â*

4 KYRILLISTEN KIRJAINTEEN TRANSLITTEROINTI KÄYTÄNNÖSSÄ

4.1 Kyrillisten kirjainten translitteroinnin rajaukset

Tässä luvussa esitetään seuraavia rajoituksia translitteroinnin soveltamiseen. Translitterointi koskee erisnimiä: henkilön-, paikan-, laivan-, yrityksen-, lehtien-, kirjojennimiä ja niin edelleen.

Suomen itärajan yli toimintansa suuntaavat ja Venäjästä uutisoivat ovat saaneet kaksi tuoretta käytännön kieliopasta: Venäläisten henkilönnimien oppaan ja Venäjän federaation paikannimioppaan. Jälkimmäiseen sisältyy myös lähialueiden nimiä.

4.1.1 Henkilönnimet

Henkilönnimet eli antroponyymit ovat erittäin visaisia, koska toiseen kirjainjärjestelmään siirretty nimi identifioi henkilötodistuksen kantajan. Kun henkilön nimi on kirjoitettu passiin, sitä on pidettävä hänen virallisena nimenään. Venäläisten henkilönnimien kirjoittamisessa ulkomaanpasseissa latinalaisin kirjaimin tapahtui suuri muutos 1990-luvulla. Aiemmin nimet siirrettiin latinalaiseen kirjoitusasuun ranskalaisen järjestelmän mukaan, nykyään englantilaisen. (Janis 2006, 74.)

Useat julkisuuden henkilöt kirjoittavat tai ovat kirjoittaneet nimensä latinalaisin kirjaimin aina samalla tavalla joko englannin, ranskan tai saksan ortografian tai oman

harkintansa mukaan. Osalle nimistä on muodostunut ns. sovinnainen muoto, joka varsinkin etunimien osalta saattaa olla sama kuin ko. nimen muissa kielissä käytössä oleva muoto, esimerkiksi Мария = Maria. (Mikkonen 2006b.)

Käytännössä tällaista menettelyä sovelletaan usein muihinkin kuin julkisuuden henkilöihin, varsinkin Venäjältä muualle muuttaneisiin ja heidän jälkeläisiinsä. Periaatteen luonteesta seuraa, että nimen kirjoitusasu, esimerkiksi *Jeremenko* tai *Eremenko*, voi riippua henkilöstä.

Suuria ongelmia on tuottanut ja tuottaa nykyajan henkilönnimien asu. Usein halutaan käyttää Suomessa samaa asua kuin Englannissa, ja tämä saattaa olla myös henkilön oma toivomus. Jos kyse on kokonaan toiseen kulttuuripiiriin siirtyneestä emigrantista, on useinkin pidettävä oikeana sitä asua, jolla henkilö tunnetaan uudessa kotimaassaan. Emigranttisukujen nimet ovat tietysti vielä selvemmin vaihtaneet virallista asuaan. Rajatapauksia on kuitenkin paljon, ja lisäksi menettelyä halutaan usein soveltaa myös henkilöihin, jotka eivät esimerkiksi missään vaiheessa ole asuneet Venäjän ulkopuolella. Joissakin tapauksissa voitaisiin ajatella, että kyseessä on eräänlainen taiteilijanimi, jota henkilö käyttää ulkomaisissa yhteyksissä. (Korpela 2010a.)

Venäläisille on ominaista runsas etunimien muuntelu. Hellittelymuotoja on monensyisiä, ja niitä käytetään paljon. Esimerkiksi Venäläisten henkilönnimien oppaassa on esitetty 2 192 miehennimeä ja 1 500 naisennimeä, joiden lisäksi on erikseen deminutiiveille 2 080 hakusanaa, joista tuo deminutiivi on mahdollista muodostaa.

Aitovenäläiseen henkilönnimeen kuuluu isännimi, jota käytetään edelleen varsinkin henkilöistä, joille osoitetaan kunnioitusta. Esimerkiksi Andrei-nimisen miehen pojalle kuuluu isännimi *Andrejevitš* ja tyttärelle muoto *Andrejevna*. Nimeen *Tatjana Nikolajevna* sisältyy Nikolai-nimestä muodostettu isännimi. Vastaava sukunimi olisi *Nikolajeva*. Joskus isännimi ja sukunimi eroavat vain painotukseltaan. Esim. isännimissä *Aleksandrovitš* ja *Bogdanovitš* paino on toisella tavulla, mutta sukunimissä kolmannella: *Aleksandrovitš* ja *Bogdanovitš*.

Venäläisiä piirteitä on sekin, että sukunimen muoto eroaa sen mukaan, viittaako se naiseen vai mieheen. Naisen nimi päättyy tunnukseen *-a*, *-aja*. Kun mies on *Kasatkin*,

hänen vaimonsa on *Kasatkina*, Kramskoi-nimeä vastaa feminiininen muoto *Kramskaja*. (Mikkonen, 2006a.)

Joidenkin historian henkilöiden, lähinnä Venäjän hallitsijoiden, nimen asu on vakiintunut translitteroidusta asusta poikkeavaan sovinnaisasuun. Kirjoitetaan esimerkiksi Aleksanteri-tsaareista, vaikka nimen venäläisen asun translitterointi on *Aleksandr*. Myös tsaarinnimi Iivana (venäjäksi *Ivan*) on vakiintunut. Tosin historioitsijat saattavat nykyisin käyttää alkuperäisiä tai sellaisiksi oletettuja asuja sovinnaisasujen sijasta.

Vieraan nimen käytössä olennaisin valinta on, käytetäänkö alkukielen mukaista asua sellaisenaan vai suomeen mukautunutta asua eli ns. sovinnaisnimeä. Oikeastaan mukautumisessa ei useinkaan ole kyse vain kirjoitusasusta, vaan suomalaistunut asu saattaa sekä ääntämykseltään että kirjoitusasultaan poiketa suurestikin alkukielisestä.

Sovinnaisnimiä on vanhastaan käytetty tutuimmista paikoista, alueista ja muista maantieteellisistä kohteista. Lisäksi niitä on jossain määrin käytetty henkilöistä: sovinnaismuoto on ollut lähinnä hallitsijoiden nimillä ja suomalaisten suurmiesten etunimillä. Muut sovinnaisnimet ovat harvinaisuuksia eikä niitä edes yleensä mainita kielenoppaissa. (Korpela 2011.)

4.1.2 Paikannimet

Paikannimet eli toponyymit ovat yleensä varsin pysyviä, vaikka poliittiset muutokset heilauttelevat niidenkin kirjoittamisessa noudatettuja käytäntöjä. Paikkanimellä voi nimittää kaupunkeja, kyliä, alueita, aluepiirejä, tasavaltaoja, jokia, järviä, meriä, vuoria, aroja, luonnonsuojelualueita ja tunnetuimpia kulttuurikohteita, kuten matkailualla tärkeitä taidekeskuksia ja kartanomuseoita. Samoja paikannimiä välitetään eri maissa ja eri aikoina eri tavoin. Tarkastellaan lähialueiden paikannimiä ja niiden kirjoitusasu ko. maan kielellä sekä suomeksi ja venäjäksi.

Stokholm	Tukholma	СТОКГОЛЬМ
Vilnius	Vilna	ВИЛЬНЮС
København	Kööpenhamina	КОПЕНГАГЕН

Esti

Viro

Эстония

Voimme päätellä, että silloin kun nämä nimet ovat vakiintuneet käyttöön, erisnimien välittäminen suomen ja venäjän kieleen on ollut erilaista kuin nykyään. Suomalaisille läheisillä tai yleensä tärkeillä seuduilla on ollut oma nimensä suomen kielessä. Vanhat suomalaiset kirjoitustavat muistuttavat transkriptiota siinä mielessä, että nimet ovat ilmeisesti, kirjoitettu sellaisina miksi ne on kuultu. Sanan alusta on konsonanteja pudotettu pois, kuten *Tukholman* ja *Pihkovan* nimissä. Näitä perinteisiä eli sovinnaisnimiä käytetään suomalaisessa kirjoituksessa edelleen.

Paikkojen nimeämisellä ja uudelleen nimeämisellä on myös poliittinen ulottuvuus. *Lenigrad* muuttui *Pietariksi* Neuvostoliiton hajoamisen myötä. Monissa entisissä neuvostotasavalloissa on otettu käyttöön omakieliset nimet, esimerkiksi Kazakstanin entisen pääkaupungin nimi on nykyään *Almaty* eikä *Alma Ata*, kuten Neuvostoliiton aikana. Tällaisia muutoksia on havaittavissa muuallakin: monien Aasian maiden paikkakuntien nimien kirjoitustavat ovat muuttuneet, kun englantilaisten siirtomaa-aikana kirjaamista muodoista on siirrytty omakielisiin, ja ne ovat puolestaan transkriboitu latinalaisen kirjoitusjärjestelmän mukaan. Esimerkiksi on *Beijing*, joka näyttää yleistyvän, vaikka suomenkielistä sovinnaismuotoa Pekig voidaan käyttää. (Janis 2006, 72 – 74.)

Paitsi historiallisesti tärkeiden lähialueiden myös Karjalan paikannimillä on yleensä suomalainen vastine. *Петрозаводск* oli jatkosodan aikana *Äänislinna* vaikka sillä on ollut ja on edelleen selvä suomenkielinen nimi *Petroskoi*. *Онега* on *Ääninen*, *Олонец* on *Aunus* ja niin edelleen. Näiden nimien suomenkieliset vastineet löytyvät sanakirjoista. (Mikkonen 2006.)

4.1.3 Yrityksien, laivojen, kirjojen, lehtien ja sanomalehtien nimet

Yritykset nimetään alkukielestä lähtöisin olevasta nimestä pääkäytännön mukaisesti translitteroituna.

Magnitogorski metallurgitšeski kombinat (ei Magnitogorsk Iron and Steel Works (eng.))

RAO JeES Rossii (ei RAO UES (enganiksi Unified Energy System)) on Venäjän suurin energiayhtiö

Alukset nimetään alkukielestä lähtöisin olevasta nimestä pääkäytännön mukaisesti translitteroituna:

Panssarilaiva Potjomkin (ven., laiva; ei Panssarilaiva Potemkin)

Joillekin historiallisille aluksille on kuitenkin vakiintunut sovinnaisnimi:

Aurora (laiva; ei Avrora (ven.))

Elokuvat nimetään sillä nimellä, joilla ne on Suomessa julkaistu, vaikka nimet poikkeaisivat translitterointikäytännöstä:

Andrei Rublev (elokuva; ei Andrei Rubljov (ven.))

Panssarilaiva Potemkin (elokuva; ei Panssarilaiva Potjomkin (ven.))

Kirjojen, lehtien ja sanomalehtien nimet translitteroidaan yleisesti lähtien niiden alkukielestä.

Argumenty i fakty (sanomalehti)

Spravotšnik po russkomu jazyku (kirja)

5 OPETUSMATERIAALIA KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULULLE

Kyrillisten kirjainten translitteroinnin oppimateriaali soveltuu mielestäni erinomaisesti juuri kielten ja kulttuurin suuntautumisvaihtoehtoon. Kielten ja kulttuurin opiskelijoiden tarvitsee mielestäni perehtyä translitteroinnin teoriaan ja keskittyä translitteroinnin soveltamiseen. Tässä luvussa olen laatinut oppimateriaalia, eli yhteisen taulukon kahdesta translitteroinnin järjestelmästä, SFS 4900 ja ISO 9: 1995, joiden avulla opiskelijat oppivat tehokkaasti translitteroinnin järjestelmien ominaisuuksia, PowerPointesityksen, mistä opiskelijat voivat saada teoretiset tiedot translitteroinnista ja tehtävät joi-

den avulla he voivat harjoitella ja kehittää omaa translitterointitaitoa. Tämä materiaali sopii sekä lähi- että virtuaaliopetukseen.

5.1 Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma järjestetään Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa toista kertaa. Tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä. Koulutusohjelmasta opiskelijat valmistuvat kielten ja kulttuurien sekä yritys- ja yhteisöviestinnän asiantuntijoiksi tutkintonimikkeellä tradenomi. Koulutusohjelma valmentaa opiskelijoita kansainvälisiin työtehtäviin yritys-elämän, kaupan, teollisuuden ja julkishallinnon aloilla. Koulutusohjelma yhdistää eri alojen, liiketoiminnan, kielten ja kulttuurin sekä viestinnän osaamista. Koulutusohjelman perustana on edistää vahvaa kielitaitoa, eri kulttuurien ja kulttuurienvälistä viestintää, talouselämän ja yritysviestinnän tuntemusta sekä ammattimaista viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Opiskelijat saavat valmiudet toimia valmistuttuaan esimerkiksi johdon assistentteina, tiedottajina, vientiassistentteina, yrittäjinä tai projektiassistentteina. Koulutusohjelma tarjoaa hyvät mahdollisuudet myös työharjoitteluun tai opiskelijavaihtoon ulkomailla.

Koulutusohjelmassa opiskelijat voivat suuntautua joko kielten ja kulttuurin opintoihin tai yritys- ja yhteisöviestinnän opintoihin. Yritys- ja yhteisöviestinnän suuntautumisvaihtoehto antaa valmiudet toimia viestintä- ja vuorovaikutustaitoja vaativissa työtehtävissä yrityksissä ja yhteisöissä. Kielten ja kulttuurin suuntautumisvaihtoehto antaa valmiudet toimia kansainvälisessä yritys-elämässä. (Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma 2010.)

5.2 Yhteinen taulukko kahdesta translitteroinnin järjestelmästä, SFS 4900 ja ISO 9: 1995

Taulukko on perinteinen tapa järjestää havaintoaineisto helposti omaksuttavaan muotoon. Se kirkastaa esitetyn asian lukijalle nopeasti ja tiivistetysti, tuoden samalla esiin kuvattavan ilmiön keskeisimmät piirteet.

Liitteessä 1. esitetään yhteinen taulukko kahdesta translitteroinnin järjestelmästä, SFS 4900 ja ISO 9: 1995. Taulukossa on hyödyllisiä lisätietoja ja esimerkkejä. Taulukon avulla opiskelijat voivat oppia helposti ja nopeasti translitteroinnin järjestelmien ominaisuuksia. Taulukko on hyvä apumateriaali tehtävien valmistamisessa.

5.3 PowerPoint-esitys ja sen ulkoasu, sisältö ja runko

PowerPoint-ohjelmalla voidaan laatia esityskalvoja sekä muita multimediaesityksiä käytettäväksi erilaisissa tilaisuuksissa. PowerPoint-esityksen tulee olla selkeä, jotta se välittää kuulijalle halutun sanoman. Esityskalvoissa kannattaa välttää suurta määrää yksityiskohtia eikä kalvojakaan kannata olla liikaa. Paras esitys syntyy, kun käytetään riittävän suurta kirjasintyyliä, erikoistehosteita käytetään harkiten ja muistetaan säilyttää selkeä tyyli työssä alusta loppuun asti. (Ensio, Kentala, Liahio & Väisänen 2000, 65.)

Valitsin opetusmateriaalin esitystavaksi PowerPoint-esityksen. PowerPoint on nykyaikainen ja helppokäyttöinen tapa esittää asioita havainnollisesti. PowerPoint-tiedosto on sähköisessä muodossa oleva materiaali. Sähköisessä muodossa olevaa materiaalia on helppo käyttää paikasta riippumatta, ja esitys on tarvittaessa helppo lähettää esimerkiksi opiskelijoille. Sähköisen materiaalin voi myös aina tulostaa paperille, kun paperitulostetta on vaikeampi saada sähköiseen muotoon.

Halusin saada omasta PowerPoint-esityksestäni persoonallisen ja kiinnostavan. Esityksen tavoitteena on herättää mielenkiintoa translitterointia kohtaan. Siksi olen käyttänyt ohjelman suunnittelumalleja, ja vain vähän muutellut diojen pohjia itse. Yhtenäisen ja selkeän yleisilmeen varmistamiseksi käytin samaa sivurakennetta kaikilla sivuilla.

Lisäsin dioihin kuvia lisäämään mielenkiintoa, vaihtelevuutta ja konkretisoimaan tekstejä. Käytin kuvia dioissa harkiten, ja halusin, että jokaisella kuvalla on jokin ajatus tai tarkoitus. Pidin kuvien koot pieninä, jotta esityksen käytettävyys pysyisi hyvänä. Kuvat dioihin hankin pääasiassa Internetin ilmaisista kuvapalveluista. Varmistin aina, että kuvia voi käyttää omiin tarkoituksiin. Käytin myös muutamia taulukoita ja ruutukopioita havainnollistamaan teoriaa.

Valitsin diojen teksteissä käytettäväksi fonttia Calibri ja Constantia. Fontit ovat mielenkiintoisia ja sopivat taustan rakenteeseen. Käyttämällä samaa fonttia kaikissa teksteissä halusin pitää yllä selkeyttä. Vaihtelevuutta toin otsikoiden ja kappaleiden fonttikoon muuttamisella. Fontin väriksi valitsin sinisen ja normaalin mustan, joka erottuu

hyvin valkoiselta taustalta ja tuo asiallisuutta dioihin. Tekstipohjan halusin pitää valkoisena selkeyden takia. Halusin esitykseen persoonallisen ilmeen, joten tein valkosinisen ja valkoisen rajasta, mutta silti selkeän.

Liitteessä 2. on esitetty PowerPoint-esitys.

PowerPoint-esityksen sisältö seuraa samaa runkoa kuin opinnäytetyönikin. Tarkoituksena on, että asiat käsitellään loogisessa järjestyksessä. Ensin esityksessä kerrotaan Venäjän ja Suomen kirjaimistosta, sitten kyrillisten kirjainten translitteroinnista yleisesti ja tämän jälkeen translitteroinnin järjestelmistä. Tämän jälkeen käyn läpi translitteroinnin käytännössä. Esityksen selkeyden ja mielenkiinnon ylläpitämiseksi pidin tekstin määrän dioissa kohtuullisena.

5.4 Tehtävät

Kirjoitustehtävät voivat olla lyhyitä (15 min) hetkiä, jolloin opiskelijoille annetaan tehtäväksi esim. kirjata oma osaamisensa jostakin asiasta tai vastata johonkin kysymykseen. Tehtävällä voidaan aktivoida opiskelijan mielessä johonkin asiaan liittyviä tekijöitä. Tehtävää voidaan käyttää aloittamaan tai lopettamaan jokin aihealue. (Eri-laista opetusmenetelmiä 2006.)

Tämän lisäksi on tärkeää, että oppilas pääsee itse toimimaan. Tämän merkityksestä muistuttaa vanha kiinalainen ajatelma:

Minkä kuulen, sen unohdan, minkä näen, sen muistan, minkä teen, sen ymmärrän.

Tekemällä oppiminen on useimmille ihmisille luontaisin tapa omaksua uutta. Oppiminen ei saa jäädä irralliseksi tapahtumaksi, vaan se liitetään aina oppilaan kokemusmaailmaan. Yleensä tämä tapahtuu oppimistehtävien kautta. Yksilölliset oppimistehtävät ovat myös keino huomioida oppilaiden yksilöllisiä ominaisuuksia ja oppimistyynejä. (Ikonen 1998, 432 – 433.)

Liitteessä 3. esitetään Tehtävät ja vastaukset kyrillisten kirjainten translitteroinnista. Tehtävien avulla opiskelijat opiskelevat translitteroimaan erilaisia erisnimiä: venäläisiä kaupungin nimiä, venäläiseen kulttuuriin kuuluvia henkilönnimiä, lehtien ja sanomalehtien nimiä, yritysten nimiä, kirjojen nimiä. Näiden tehtävien avulla voi tutustua Venäjän kulttuureihin ja harjoitella translitterointia.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle suuri matka kyrillisten kirjainten translitteroinnin maailmaan. Itse en ennen työn aloittamista tuntenut translitteroinnin käsitettä juuri ollenkaan, vaikka olinkin tietämättäni törmännyt translitteroinnin soveluksiin. Tämän työn tekeminen on ollut silmiä avaava ja opettava kokemus.

Työssäni olen esittänyt perustietoja kyrillisten kirjainten translitteroinnista. Translitteroinnin järjestelmiä ja eroja niiden välillä olen laajasti kuvannut. Ensiksi olen esittänyt Kansallisen translitteroinnin standardin SFS 4900, joka on vahvistettu 1998 ja jota suomen kielen lautakunta suosittaa. Kansallinen translitteraatiokaava sopii erinomaisesti yleiskielisiin teksteihin. Toinen on Kansallinen translitterointikaava, mikä on tunnettu niin sanottu kanainvälinen standardi ISO 9, jota käytetään yleensä tieteellisissä, kasainväliselle lukijakunnalle tarkoitetuissa teksteissä sekä tieteellisten kirjaston luetteloissa. Kyrillisten kirjainten translitteroinnin käytäntö on rajoitettu erisnimiin, eli henkilön, paikan, laivan, yritysten, lehtien ja sanomalehtien nimiä voi translitteroida kyrillisestä latinalaiseen kirjaimistoon

Mielestäni onnistuin tavoitteessani tehdä tiivis tietopaketti kyrillisten kirjainten translitteroinnista, jonka kohderyhmänä ovat kielen ja kulttuurin suuntautumisvaihtoehdon valitsevat opiskelijat. Työni esittää translitteroinnin perusteita ja PowerPoint-esitys selittää asioita selkeästi ja käytännöllisesti translitteroinnin asiaan aiemmin perehtymättömälle. Työni teoriaosaa voidaan pitää PowerPoint-esitystä syventävänä tietona. Työtä voidaan käyttää myös muille translitteroinnista kiinnostuneille, sekä esimerkiksi kielten ja kulttuurin suuntautumisvaihtoehdon markkinointivälineenä.

Työssäni tuli aiemmin selkeästi ilmi kyrillinen kirjainten translitteroinnin hyödyt työelämässä. Venäjä on noussut Suomen suurimmaksi kauppakumppaniksi. Investoinnit

Venäjälle ovat monipuolistuneet ja kasvaneet. Yhä useampi suomalainen yritys suuntaa Venäjän kasvaville markkinoille. Valmistuneet kielten ja kulttuurin opiskelijat voivat kyrillisten kirjainten translitteroinnin avulla helpottaa venäjän kielellä kommunikointia, ja viimeistellyllä kielellä antaa hyvää kuvaa itsestään ja yrityksestään.

LÄHTEET

Aakkoset. Suomen kielioppi. 2008. Saatavissa:

<http://users.jyu.fi/~pamakine/kieli/suomi/aanneoppi/aakkoset.html> [viitattu 18.12.2010].

Ensio, S., Kentala, J-P., Laiho, R. & Väisänen, K. 2000. Microsoft Office 2000-opas. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Erilaisia opetusmenetelmiä. Opetuksen ja opiskelun tuki. 2006. Saatavissa:

<http://opetuki2.tkk.fi/p/menetelmat/opetusmenetelmat.pdf> [viitattu 2.12.2010].

Hakulinen, L. 1979. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Helsinki: Otava.

Ikonen, O. 1998. Kehitysvammaisten opetus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Janis, M. 2006. Venäjästä suomeksi ja suomesta venäjäksi. Helsinki: Aleksanteri Instituutti.

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma. Opetussuunnitelma. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

http://soleops.kyamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=2569306&ryhmytyyp=1&lukuvuosi=&stack=push [viitattu 20.11.2010].

Kahla, M. & Harviainen, T. Jevgeni vai Yevgeniy? – Kyrillisen kirjaimiston siirrekirjainnukset Suomessa. Kielikello. 2/2003a.

Kahla, M. & Mikkonen, P. 2005. Venäläisten henkilönnimien opas. Venäjän käytössä olevia etunimiä muunnoksineen ja sukunimiä. Helsinki: Kotimaisen kielen tutkimuskeskus.

Kirkkoslaavi. Ortodoksi. Saatavissa: <http://www.ortodoksi.net/index.php/Kirkkoslaavi> [viitattu 4.11.2010].

Korpela, J. 2011. Nimien asu. Nykyajan kieliopas. Tampereen teknillinen yliopisto. Saatavissa: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kielenopas/6.5.html> [viitattu 10.1.2011].

Korpela, J. 2010. Pitäisikö vieraita nimiä sittenkin suomentaa? Nykyajan kieliopas. Tampereen teknillinen yliopisto. Saatavissa:

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/suomi/nimien-suomennus.html> [viitattu 28.12.2010].

Korpela, J. 2008. Siirtokirjoitus (translitterointi ja transkriptio) ja sen suomalaiset käytännöt. Nykyajan kieliopas. Tampereen teknillinen yliopisto. Saatavissa:

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/kielet/siirtokirjoitus.html> [viitattu 25.3.2010].

Korpela, J. 2010a. Venäjän ja muiden slaavilaisten kielten translitterointi. Nykyajan kieliopas. Tampereen teknillinen yliopisto. Saatavissa:

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/iso9.html8> [viitattu 20.3.2010].

Linnus, P., Maamies, S. Naurettava š. Kielikello. 3/2000.

Mikkonen, P. Venäjän federaation paikannimet. Kielikello 3/2006.

Mikkonen, P. Venäjän nimet suomen kielessä. Kielikello 3/2006.

Mikkonen, P. Vielä venäläisistä nimistä. Kielikello 4/2006.

Mikkonen, P., Kahla, M. & Kempinen, I., Charnaya, A. 2006. Venäjän federation paikannimiä: oikeinkirjoitus- ja painotusopas. Helsinki: Kotimainen kielten tutkimuskeskus.

Nikunlassi, A. 2002. Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen. Helsinki: Finn Lectura.

Paikkala, S. Venäjän kielen siirrekirjainnus eri kielissä. Kielikello. 2/2003.

Russkij alfavit. Lingvistitšeski entsiklopeditšeski slovar. Saatavissa:

<http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/russkii%20alfavit/533> [viitattu 17.12.2010].

Saukkonen, P. & Räikkälä, A. 1998. Kirjaimet š ja ž suomen kielen oikeinkirjoituksessa. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Saatavissa:

<http://users.tkk.fi/u/tuhkanen/Sery-C/Kotus-sz-hatut-FI.html> [viitattu 24.3.2010].

Suomen kielen kehitys. Saatavissa:

<http://www.compuline.fi/ComDocs/Suomi/uushlp/html/fin-6xpv.htm> [viitattu 19.12.2010].

Suomen kielen lautakunta. Suhuäänteiden š ja ž merkintä vierasnimissä. Kielikello. 3/2005.

Suomen sukukielet. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. 2010. Saatavissa:

<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=190> [viitattu 20.12.2010].

Tietoa venäjän kielestä. Opetushallitus. Saatavissa:

<http://www02.oph.fi/etalukio/venaja/venaja1/taustatieto.html> [viitattu 4.11.2010].

Toimiston asiakirjat: standartit. 2007. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto.

Vahros, I. & Kahla, M. 1967. Venäläisten sanojen translitteroinnista Helsinki: Neuvostoliittoinstituutti.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Venäläinen kirjain	Translitterointi		Esimerkki			Lisätiedot	
	SFS 4900	ISO 9:1995		SFS 4900	ISO 9:1995	SFS 4900	ISO 9:1995
А а	a	a	Ахматова	Ahmatova	Ahmatova		
Б б	b	b	Бубенов	Bubenov	Bubenov		
В в	v	v	Воронов	Voronov	Voronov		
Г г	g	g	Гагарин	Gagarin	Gagarin		
Д д	d	d	Давыдов	Davydov	Davydov		
Е е	e	e	Дальнереченск	Dalneretšensk	Dal'nerečensk	konsonantin jälkeen	kaikissa asemissa
	je		Егорьевск	Jegorjevsk	Egor'evsk	sanan alussa, vokaalin jälkeen sekä kirjainten ь ja ъ jälkeen	
Ё ё	o	ë	Грибачёв, Тимашёвск	Gribatšov, Timašovsk	Gribačëv, Timašëvsk	kirjainten ж , ч , ш ja щ jälkeen	kaikissa asemissa
	jo		Королёв	Koroljov	Korolëv	muulloin kuin kirjainten ж , ч , ш ja щ jälkeen	
Ж ж	ž	ž	Жемчужинов	Žemtšužinov	Žemčuzinov		
З з	z	z	Заварзин	Zavarzin	Zavarzin		
И и	i	i	Ишим	Išim	Išim	muulloin kuin kirjaimen ь jälkeen	kaikissa asemissa
	ji		Ильи́ский	Ijiski	Il'iskij	kirjaimen ь jälkeen	

Venäläinen kirjain	Translitterointi		Esimerkki			Lisätiedot	
	SFS 4900	ISO 9:1995		SFS 4900	ISO 9:1995	SFS 4900	ISO 9:1995
Й й	j	j	Йошкар-Ола	Joškar-Ola	Joškar-Ola	sanan sisällä kirjaimen и jälkeen ja sanan alussa	kaikissa asemissa
	i		Ясный	Jasnyi	Âsnyj	muualla kuin sanan alussa tai kirjaimen и jälkeen	
	-		Российский	Rossijski	Rossijskij	kirjaimen и jälkeen sanan lopussa	
К к	k	k	Катков	Katkov	Katkov		
Л л	l	l	Лилин	Lilin	Lilin		
М м	m	m	Максимов	Maksimov	Maksimov		
Н н	n	n	Ногин	Nogin	Nogin		
О о	o	o	Оборин	Oborin	Oborin		
П п	p	p	Папанин	Papanin	Papanin		
Р р	r	r	Руднев	Rudnev	Rudnev		
С с	s	s	Суслов	Suslov	Suslov		
Т т	t	t	Титов	Titov	Titov		
У у	u	u	Угрюмов	Ugrjumov	Ugrûmov		
Ф ф	f	f	Фофанов	Fofanov	Fofanov		
Х х	h	h	Хохлов	Hohlov	Hohlov		
Ц ц	ts	c	Цветаев	Tsvetajev	Cvetaev		

Venäläinen kirjain	Translitterointi		Esimerkki			Lisätiedot	
	SFS 4900	ISO 9:1995		SFS 4900	ISO 9:1995	SFS 4900	ISO 9:1995
Ч ч	tš	č	Чечулин	Tšetšulin	Čečulin		
Ш ш	š	š	Ширшов	Širšov	Širšov		
Щ щ	štš	š	Щедрин	Štšedrin	Šedrin		
Ъ ъ	-	”	Объедкин	Objedkin	Ob’’edkin		
Ы ы	y	y	Лысенко	Lysenko	Lysenko		
Ь ь	-	’	Козьмодемьянск	Kozmodemjansk	Koz’modem’ânsk		
Э э	e	è	Этапов	Etapov	Ětapov		
Ю ю	ju	û	Угрюмов	Ugrjumov	Ugrûmov		
Я я	ja	â	Яковлев	Jakovlev	Âkovlev		

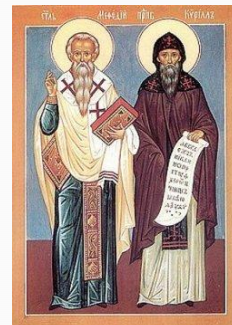
KYRILLISTEN KIRJAINTEN TRANSLITTEROINTI

Uliana Palander
2011

 Kymenlaakson
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences

VENÄJÄN KIRJAIMISTO

- Venäjää kirjoitetaan kyrillisin aakkosin
- Pyhät Kyrillos ja Methodios perustivat glagoliittisen kirjaimiston, josta sitten tulee kyritsa
- Nykyvenäjän kirjaimistossa on 33 kirjainta.
- Se sisältää 10 vokaalia ja 23 konsonanttia.

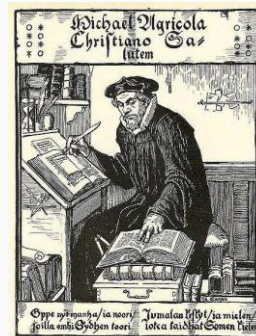
Nykyvenäjän kirjaimistossa

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Ёё	Жж	Зз	Ии	Йй	Кк
a	b	v	g	d	e,je	jo,o	ž	z	i	ji	k
Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц
l	m	n	o	p	r	s	t	u	f	h	ts
Чч	Шш	Щщ	Ъъ	Ыы	Ьь	Ээ	Юю	Яя			
tš	š	štš	kova merkki	y	pehmeä merkki	e	ju	ja			

Kovalla ja pehmeällä merkillä ei ole ääntä, vaan ääntäminen päättyy sanan edelliseen kirjaimeseen.

SUOMEN KIRJAIMISTO

- Suomen kielessä käytetään latinalaista kirjaimistoa
- Suomen kirjakielen perustaja on Mikael Agricola
- Nykysuomen kirjaimistossa on 29 kirjainta.
- Se sisältää 8 vokaalia ja 13 konsonanttia.

Nykysuomen kirjaimistossa

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff	Gg	Hh	Ii	Jj	Kk	L
aa	bee	see	dee	ee	äf	gee	goo	ii	jii	koo	äl
Mm	Nn	Oo	Pp	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu	Vv		
äm	än	oo	pee	kuu	är	äs	tee	uu	vee		
Ww	Xx	Yy	Zz	Åå		Ää	Öö				
kaksois-vee	äks	yy	tset	ruotsalainen oo		ää	öö				

Translitteroinnin periaatteita

Translitteroinnilla tarkoitetaan kirjoitusasun siirtämistä toiskieliseen tekstiin tämän kielen kirjoitusmerkeillä, ja transkriptiolla taas ääntämisen kuvaamista toisen kielen tai keinotekoisen kielen – kuten foneettisen tarkekirjoituksen – merkeillä.

Suomen kansallinen standardi SFS 4900

- Perinteinen kansallinen tapa käyttää kyrillisten kirjainten vastineina suomen kielessä
- Suositetaan käytettäväksi suomalaisessa kirjoituksessa, sanoma- ja aikakauslehdessä, yleistajuisissa tietokirjoissa, kaunokirjallisuudessa sekä kirjastossa, joissa on etupäässä suomenkielistä kirjallisuutta.
- Kansallinen standardi SFS 4900 on viimeksi uusittu 17.8.1998.

SFS 4900 translitteroinnin ominaisuuksia:

- e = e, konsonantin jälkeen, **Дальнереченск = Dalneretšensk**
= je, sanan alussa, vokaalin jälkeen sekä kirjainten **ь** ja **ъ** jälkeen, **Гаджиево = Gadžijevo**
- ë = o, kirjainten **ж, ч, ш** ja **щ** jälkeen, **Грибачёв = Gribatšov**
= jo, muulloin kuin kirjainten **ж, ч, ш** ja **щ** jälkeen, **Королёв = Koroljov**
- и = i, muulloin kuin kirjaimen **ь** jälkeen, **Ишим = Išim**
= ji, kirjaimen **ь** jälkeen, **Краснотурьинск = Krasnoturjinsk**

SFS 4900 translitteroinnin ominaisuuksia:

- Й = j, sanan sisällä kirjaimen и jälkeen ja sanan alussa, **Йошкар-Ола = Joškar-Ola**
= i, muualla kuin sanan alussa tai kirjaimen и jälkeen, **Валадайский = Valdaiski**
= - , kirjaimen и jälkeen sanan lopussa, **Чайковский = Tšaikovski**
- ts- =ц tai тс- yhdistelmää , **Цивильск = Tsivilsk**
- tš = ч tai тш- yhdistelmää, **Чита = Tšita**
- štš = щ, **Щёлково = Štšelkovo**
- kova tai pehmeä merkki = ei merkintä , **субъект = subjekt, Энгельс = Engels**

Kansainvälinen standardi ISO 9:1995

- Suositetaan kansainvälisen tiedonvälityksen, bibliografioiden, tieteellisen kirjaston ja tieteellisen tutkimuksen käyttöön sekä kansainvälisen yhteistyön muuhun käyttöön.
- Yksiselitteisyytensä vuoksi se myös sallii tekstin palauttamisen alkuperäiseen kyrilliseen muotoonsa.
- Kansainvälinen translitterointi pohjautuu kansainväliseen suositukseen ISO 9, 2. p. 1995 (International Organization for Standardization)

ISO 9: 1995 translitteroinnin ominaisuuksia:

- kyrillistä merkkiä vastaa aina yksi ja aina sama latinalainen kirjain tai muu merkki.
- **ë = ë**, kaikissa asemissa, **Королёв = Korolëv**
- **e = e**, kaikissa asemissa, **Егорьевск = Egor'evsk**
- **и = i**, kaikissa asemissa, **Ильский = Il'skij**
- **й = j**, kaikissa asemissa, **Каспийск = Kaspijsk**
- **ц = c**, kaikissa asemissa, **Цветаев = Cvetaev**
- **ч = č**, kaikissa asemissa, **Чехов = Čehov**
- **ъ = " Ъ = '**, kaikissa asemissa, **Объедин = Ob"edkin**

Erot SFS 4900 ja ISO 9 välillä

Venäjän kirjaimet	SFS 4900 translitterointi	ISO 9: 1995 translitterointi
е	e; je - sanan alussa, vokaalin jälkeen sekä kirjainten Ъ ja ъ jälkeen	e, kaikissa asemissa
ë	jo; o - ж, ч, ш, щ jälkeen	ë, kaikissa asemissa
и	i; ji - pehmeän merkin jäljessä	i, kaikissa asemissa
й	j - sanan alussa ja и:n jäljessä sanan sisällä; i - muualla kuin sanan alussa tai kirjaimen и jälkeen	j, kaikissa asemissa

Erot SFS 4900 ja ISO 9 välillä

Venäjän kirjaimet	SFS 4900 translitterointi	ISO 9: 1995 translitterointi
Ц	ts	c
Ч	tš	č
Щ	štš	š
Ъ	-	”
Ь	-	’
Э	e	y
Ю	ju	û
Я	ja	â

Translitterointi käytännössä

Translitterointi koskee erisnimiä:

- ✓ henkilönnimiä,
- ✓ paikannimiä,
- ✓ yrityksen nimiä,
- ✓ kirjojennimiä
- ✓ lehtiennimiä ja niin edelleen

Translitterointi käytännössä

Henkilönnimiä

- Venäjän henkilönnimiä on n. 2 192 miehennimeä ja 1 500 naisennimeä
- Henkilönnimeen kuuluu isännimi, jota käytetään edelleen varsinkin henkilöistä, joille osoitetaan kunnioitusta, **Andrejevitš (miespuolinen), Andrejevna (naipuolinen)**
- Naisen sukunimi päättyy tunnukseen **-a, -aja, Kasatkina**. Miesten = **ov, ev, in, Ivanov**
- Joidenkin historian henkilöiden nimen asu on vakiintunut translitteroidusta asusta poikkeavaan sovinnaisasuun, esim. tsaarinnimi **livana** (venäjäksi **Ivan**)

Translitterointi käytännössä

Paikkannimiä

- Paikkanimet ovat kaupunkeja, kyliä, alueita, aluepiirejä jne.
- Paikkojen nimeämisellä ja uudelleen nimeämisellä on myös poliittinen ulottuvuus, **Lenigrad** muuttui **Pietariksi**
- Paitsi historiallisesti tärkeiden lähialueiden myös Karjalan paikkanimillä on yleensä suomalainen vastine, **Петрозаводск = Petroskoi**

Translitterointi käytännössä

Yrityksien, kirjojen, lehtien nimet

- Yritykset nimetään alkukielestä lähtöisin olevasta nimestä pääkäytännön mukaisesti translitteroituna, **RAO JeES Rossii** (ei RAO UES) on Venäjän suurin energiayhtiö
- Kirjojen, lehtien ja sanomalehtien nimet translitteroidaan yleisesti lähtien niiden alkukielestä, **Argumenty i fakty** (sanomalehti)

Lähteet:

- Janis, M. 2006. Venäjistä suomeksi ja suomesta venäjäksi. Helsinki: Aleksanteri Instituutti.
- Kahla, M., Mikkonen, P. 2005. Venäläisten henkilönnimien opas. Venäjän käytössä olevia etunimiä muunnoksineen ja sukunimiä. Helsinki: Kotimaisen kielen tutkimuskeskus.
- Mikkonen, P., Kahla, M., Kempinen, Ida., Charnaya, A. 2006. Venäjän federation paikannimiä: oikeinkirjoitus- ja painotusopas. Helsinki: Kotimainen kielten tutkimuskeskus.
- Toimiston asiakirjat: standartit. 2007. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto.

ТЕТÄВÄТ:

Tehtävä 1. Kirjoittakaa seuraavat venäläiseen kulttuuriin kuuluvat henkilönimet latinalaisin kirjaimin käyttäen suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

Дмитрий Наркисович Мамин-Сибиряк
Илья Григорьевич Эренбург
Владимир Иванович Неминович-Данченко
Николай Андреевич Римский-Корсаков
София Асгатовна Губайдулина
Михаил Александрович Врубель
Владимир Эдуардович Шагаль
Всеволод Эмильевич Мейхольд
Константин Сергеевич Станиславский
Павел Иванович Бларамберг
Моисей Самуилович Вайнберг
Валерий Яковлевич Брюсов
Эсфирь Яковлевна Цюрупа

Tehtävä 2. Translitteroikaa oheiset yritysten nimet käyttämällä suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

ООО «ГАЗПРОМЭНЕРГОСЕРВИС»
ОАО «Красный Октябрь»
ООО «Коммерческий Банк «Инвест-Экобанк»
ЗАО «Трансмашхолдинг»
ЗАО «АБСОЛЮТБАНК»
ОАО «СТРОЙТРАНСГАЗ»
ОАО«Северсталь»
ПГ «Генерация»
ООО «БашриэлКом»
ТОО «Компания Магнум»
ООО «Производственно-Инновационная Фирма «АКРИЛЕН»
ООО «Аверс-Гейт»
ЗАО «Клиентская Лизинговая Компания»

Tehtävä 3. Kirjoittakaa seuraavat kirjojen nimet latinalaisin kirjaimin käyttäen suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

Преступление и наказание
Экспортные контакты
Стратегическое управление
Справочник по русскому языку
Большой Финско-русский словарь
Бесприданница
Письма русского путешественника
Административное право России
Турецкий гамбит

Личные деньги: Антикризисная книга
Экспорт лесопродукции
Братья Карамазовы
Современный иллюстрированный энциклопедический словарь

Tehtävä 4. Kirjoittakaa seuraavat lehtien nimet latinalaisin kirjaimin käyttäen suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

Крестьянка
Женское здоровье
Огонёк
Домашний очаг
Мурзилка
Студенческий меридиан
Юный натуралист
Моделист конструктор
Иностранная литература
Домашний компьютер
Добрые советы
Автомобильные Известия
Банки и биржи: кредиты, инвестиции, рейтинги

Tehtävä 5. Kirjoittakaa seuraavat sanomalehtien nimet latinalaisin kirjaimin käyttäen suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

Аргументы и факты
Известия
Коммерсантъ
Комсомольская правда
Независимая газета
Русский курьер
Экономика и жизнь
Мегаполис-экспресс
Парламентская газета
Музыкальное обозрение
Кифа
Сельская жизнь
Весь хоккей

Tehtävä 6. Kirjoittakaa seuraavat kaupunkien nimet latinalaisin kirjaimin käyttäen suomalaista kansallista ja kansainvälistä translitterointikaavaa.

Тольятти
Челябинск
Екатеринбург
Йошкар-Ола
Тюмень

Ханты-Мансийск
 Сыктывкар
 Ростов-на-Дону
 Нижний Новгород
 Улан-Удэ
 Нальчик
 Новочеркасск
 Альметьевск
 Чебоксары

VASTAUKSET:

Tehtävä 1.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900
 Dmitri Narkisovitš Mamin-Sibirjak
 Ilja Grigorjevitš Erenburg
 Vladimir Ivanovitš Neminovitš-Dantšenko
 Nikolai Andrejevitš Rimski-Korsakov
 Sofija Asgatovna Gubaidulina
 Mihail Aleksandrovitš Vrubel
 Vladimir Eduardovitš Šagal
 Vsevolod Emiljevitš Meihold
 Konstantin Sergejevitš Stanislavski
 Pavel Ivanovitš Blaramberg
 Moisei Samuilovitš Vainberg
 Valeri Jakovlevitš Brjusov
 Esfir Jakovlevna Tsjurupa

Kansainvälinen kaava ISO 9:1995
 Dmitrij Narkisovič Mamin-Sibirâk
 Il'â Grigor'evič Èrenburg
 Vladimir Ivanovič Neminovič-Dančenko
 Nikolaj Andreevič Rimskij-Korsakov
 Sofiâ Asgatovna Gubajdulina
 Mihail Aleksandrovič Vrubel'
 Vladimir Èduardovič Šagal'
 Vsevolod Èmil'evič Mejhol'd
 Konstantin Sergejevič Stanislavskij
 Pavel Ivanovič Blaramberg
 Moisej Samuilovič Vajnberg
 Valerij Âkovlevič Brûsov
 Èsfir' Âkovlevna Cûrupa

Tehtävä 2.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900
 ООО «GAZPROMENERGOSERVIS»
 ОАО «Krasnyi Oktjabr»
 ООО «Kommertšeski Bank «Invest-Ekobank»
 ЗАО «Transmašholding»
 ЗАО «ABSOLJUTBANK»
 ОАО «STROJTRANSGAZ»
 ОАО«Severstal»
 PG «Generatsija»
 ООО «BašrielKom»
 TOO «Kompanija Magnum»
 ООО «Proizvodstvenno-Innovatsionnaja

Kansainvälinen kaava ISO 9:1995
 ООО «GAZPROMÈNERGOSERVIS»
 ОАО «Krasnyj Oktâbr'»
 ООО «Kommerčeskij Bank «Invest-Èkobank»
 ЗАО «Transmašholding»
 ЗАО «ABSOLÛTBANK»
 ОАО «STROJTRANSGAZ»
 ОАО«Severstal'»
 PG «Generaciâ»
 ООО «BašrièlKom»
 TOO «Kompaniâ Magnum»

Firma «AKRILEN»	ООО «Proizvodstvenno-Innovacionnaâ Firma «AKRILEN»
ООО «Avers-Geit»	ООО «Avers-Gejt»
ZAO «Klijentskaja Lizingovaja Kompanija»	ZAO «Klientskaâ Lizingovaâ Kompaniâ»

Tehtävä 3.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900	Kansainvälinen kaava ISO 9:1995
Prestuplenije i nakazanije	Prestuplenie i nakazanie
Eksportnyje kontakty	Èksportnye kontakty
Strategitšeskoje upravlenije	Strategičeskoe upravlenie
Spravotšnik po russkomu jazyku	Spravočnik po russkomu âzyku
Bolšoi Finsko-russki slovar	Bol'šoj Finsko-russkij slovar'
Bespridannitsa	Bespridannica
Pisma russkogo putešestvennika	Pis'ma russkogo putešestvennika
Administrativnoje pravo Rossii	Administrativnoe pravo Rossii
Turetski gambit	Tureckij gambit
Litšnyje dengi: Antikrizisnaja kniga	Ličnye den'gi: Antikrizisnaâ kniga
Eksport lesoproduktsii	Èksport lesoprodukcii
Bratja Karamazovy	Brat'â Karamazovy
Sovremennyi illjustrirovannyi entsiklopeditšeski slovar	Sovremennyj illüstrirovannyj ènciklopedičeskij slovar'

Tehtävä 4.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900	Kansainvälinen kaava ISO 9:1995
Krestjanka	Krest'ânka
Ženskoje zdorovje	Ženskoe zdorov'e
Ogonjok	Ogonëk
Domašni otšag	Domašnj očag
Murzilka	Murzilka
Studentšeski meridian	Studenčeskij meridian
Junyi naturalist	Ûnyj naturalist
Modelist konstruktror	Modelist konstruktror
Inostrannaja literatura	Inostrannaâ literatura
Domašni kompjuiter	Domašnj komp'ûter
Dobryje sovety	Dobrye sovety
Avtomobilnyje Izvestija	Avtomobil'nye Izvestiâ
Banki i birži: kredity, investitsii, reitingi	Banki i birži: kredity, investicii, rejtingi

Tehtävä 5.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900

Kansainvälinen kaava ISO 9:1995

Argumenty i fakty
Izvestija
Kommersant
Komsomolskaja pravda
Nezavisimaja gazjeta
Russki kurjer
Ekonomika i žizn
Megapolis-ekspress
Parlamentskaja gazjeta
Muzykalnoje obozrenije
Kifa
Selskaja žizn
Ves hokkei

Argumenty i fakty
Izvestiâ
Kommersant''
Komsomol'skaâ pravda
Nezavisimaâ gazeta
Russkij kur'er
Èkonomika i žizn'
Megapolis-èkspress
Parlamentskaâ gazeta
Muzykal'noe obozrenie
Kifa
Sel'skaâ žizn'
Ves' hokkej

Tehtävä 6.

Suomen kansallinen kaava SFS 4900

Kansainvälinen kaava ISO 9:1995

Toljatti
Tšeljabinsk
Jekaterinburg
Joškar-Ola
Tjumen
Hanty-Mansijsk
Syktyvkar
Rostov-na-Donu
Nižni Novgorod
Ulan-Ude
Naltšik
Novotšerkassk
Almetjevsk
Tšeboksary

Tol'âtti
Čelâbinsk
Ekaterinburg
Joškar-Ola
Tûmen'
Hanty-Mansijsk
Syktyvkar
Rostov-na-Donu
Nižnij Novgorod
Ulan-Ude
Nal'čik
Novočerkassk
Al'met'evsk
Čeboksary